

de
Appel
Amsterdam

NL

BUILDING A HOUSE WITHOUT BRICKS

03.07-14.08.2026

LUMBU PRACTICE

de Appel Curatorial Programme & Sandberg Instituut temporary master
(Amsterdam) in samenwerking met Gudskul Collective Studies (Jakarta)

damdam – een collectief van 14 collectieven met deelnemers aan het Curatorial Programme van de Appel, de tijdelijke masteropleiding Lumbung Practice van het Sandberg Instituut en Gudskul, Jakarta – verstuurd uitnodigingen naar de collectieven die deel uitmaken van hun ecosysteem. De reacties op deze uitnodigingen weerspiegelen wat elk collectief nodig heeft om te kunnen werken, in de vorm van instructies voor damdam. Vanuit de uiteenlopende locaties gaan de instructies in op de vraag: *hoe bouw je een huis zonder stenen?*

We nodigen je uit om door ons huis van collectieven te lopen. De bakstenen zijn de vragen die ons bij elkaar houden: Hoe organiseren we ons? Hoe verdelen we middelen en arbeid? Hoe delen we wat we produceren? In de woonkamer, keuken en slaapkamer vind je onze overlevingsstrategieën; onze vrienden warm houden op koude dagen, onverwacht praten over grotere conflicten tijdens het dagelijkse onderhoud van een gedeelde ruimte, de worstelingen van onze community samen dragen.

De gepresenteerde werken zijn de materialisatie van bovengenoemde instructies. Sommige objecten werden elders gerepliceerd, in de omgeving van het collectief. Andere objecten illustreren complexe methodes, ontwikkeld door collectieven en zelfbesturende groepen, die huishoudelijk werk ondersteunen, eindeloze administratieve taken verlichten of het huis vullen met warmte en affectie.

Tijdens het maakproces werden de ideeën rondom de instructies en het beschikbare budget besproken en aangepast tussen Host(s) (damdam-leden in Amsterdam) en Collectieven (in hun eigen locaties over de hele wereld). Vanuit deze gesprekken werden de werken gebouwd in Amsterdam; sommige zijn voltooide objecten, andere zijn tijdelijk, en weer andere zijn proefmodellen die gebouwd en gebruikt zullen worden op verschillende plekken, waar ze helpen bij dagelijkse activiteiten en specifieke behoeften.

Wees welkom.

PUBLIEKSPROGRAMMA

OPENINGS - EVENEMENT

Vrijdag 3 juli, 17:00–20:00

Tijdens de opening zal een van de tentoongestelde werken, een kleioven, worden geactiveerd als middelpunt van een doorlopende rituele bijeenkomst. Bezoekers worden uitgenodigd om rond het vuur te verzamelen, verhalen te delen, samen brood te bakken en deel te nemen aan een collectief moment van maken en eten.

SAMENWERKING MET HET CREATIVE PRODUCER PROGRAMME VAN KUNSTVEREIN AUGHIRM

Zondag 5 juli, 17:00–19:00

Dit publieksprogramma is een samenwerking tussen deelnemers aan het Lumbung Practice-programma in Amsterdam en het Kunstverein Aughrim Creative Producer Programme in Ierland, een curatorieel productieprogramma dat zich richt op artistieke begeleiding, collectief leren en ondersteunende structuren voor hedendaagse kunstpraktijken.

De bijeenkomst, die tot stand is gekomen door uitwisseling tussen de deelnemers van beide programma's, zal bestaan uit twee artistieke presentaties door de kunstenaars Avril Corroon en Katie Watchorn, waarin vragen over leefomstandigheden, infrastructuur en de politiek van plekken centraal staan.

Daarna volgt een paneldiscussie met de Creative Producers van Kunstverein Aughrim over het in stand houden van curatorieel en artistieke praktijken door middel van collectieve organisatie en infrastructuur van zorg en gastvrijheid. Het programma is voortgekomen uit de praktijken, dringende kwesties en methodologieën van de betrokken cultuurwerkers, en creëert een ruimte voor onderling leren, experimenteren en een veelstemmige dialoog. De samenwerking tussen Kunstverein Aughrim en de Appel wordt ondersteund door de Arts Council of Ireland.

DIGITAAL PROGRAMMA: BUILDING A HOUSE WITH WIRE

Vanaf vrijdag 3 juli on dampack.lumbung.space

Het digitale programma breidt de tentoonstelling uit naar een doorlopende online ruimte op lumbung.space, met films (*Film Pot* en *Footage Therapy*), interviews (*Rice to Meet You!*), radio-uitzendingen, lezingen en kennisuitwisseling (*Low Budget, High Concept*), archiefmateriaal uit het tweejarige proces van Lumbung Practice (*Rumours and Humours*) in Indonesië (Six-Pack) en Amsterdam (damdam), en daarnaast bijdragen van deelnemende collectieven. Het programma fungeert als een gedeelde infrastructuur om verbonden te blijven, door verschillende locaties en periodes heen.

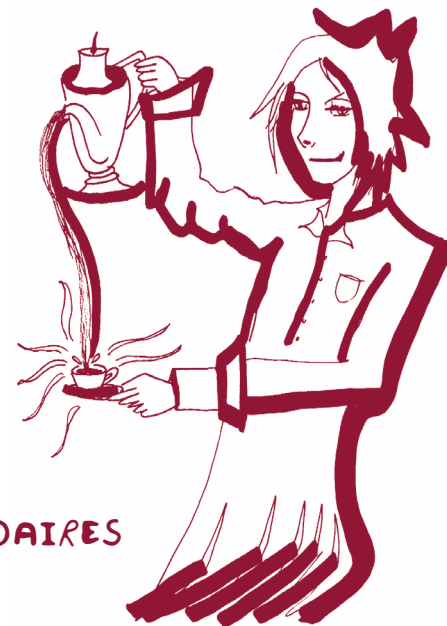
Het platform krijgt vorm door bijdragen, cohabitatie en collectief gebruik. Sommige materialen blijven continu toegankelijk als onderdeel van een groeiend digitaal archief, terwijl andere zich ontvouwen als tijdelijke interventies tijdens de tentoonstelling: filmprogramma's, kennisuitwisseling, dj-sets en tekstuele en audiovisuele *harvests*. De digitale ruimte fungeert als een extra kamer in het huis: een ruimte waar verschillende ritmes, contexten en vormen van kennis elkaar kunnen ontmoeten en verder kunnen circuleren.

WHAT'S NEXT? ITERATION II: MAPPING UNEVEN TEMPORAL INFRASTRUCTURES

Woensdag 12 augustus, 14:00–18:00

Deze workshop, die plaatsvindt in de tentoonstellingsruimte, benadert de objecten in de tentoonstelling als concrete uitingen van verschillende realiteiten. Deelnemers onderzoeken hoe verschillende plaatsen functioneren binnen eigen tijdsritmes, gevormd door (in)stabiliteit, arbeidsomstandigheden, politieke contexten en lokale kalenders. Deelnemers worden uitgenodigd om na te gaan hoe verschillende opvattingen over tijd, continuïteit, urgentie en het collectieve leven verankerd raken in de objecten, waardoor meerdere tijdsbelevingen en organisatievormen in verschillende plaatsen zichtbaar worden. We onderzoeken hoe deze ongelijke temporele infrastructuren samenwerkingen en relaties binnen translokale solidariteitsnetwerken vormgeven.

HOE KUNNEN WE DE OPENBARE RUIMTE TERUGCLAIMEN?

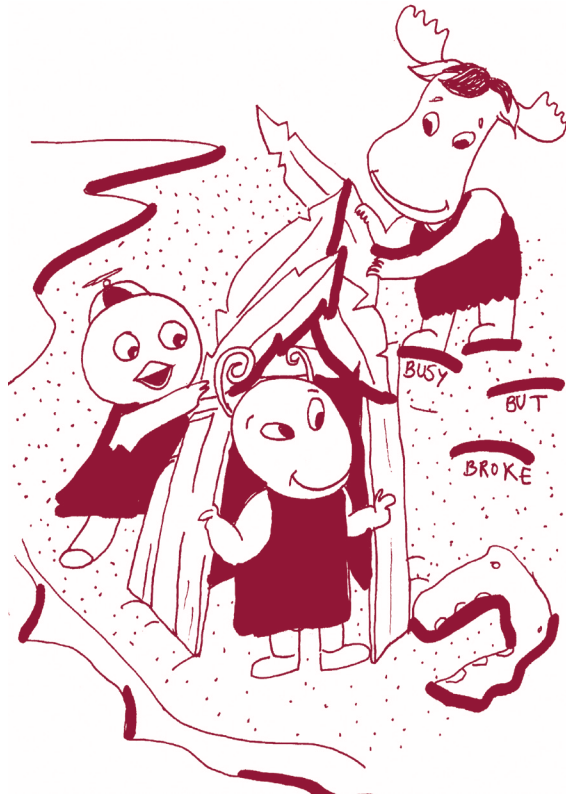
1 LES POTAGES SOLIDAIRES

Voortuin

Voedselpark Amsterdam heeft de voortuin van de Appel nieuw leven ingeblazen door er een gemeenschappelijke tuin van te maken: een ecologisch beheerde ruimte die voedsel en beschutting biedt aan insecten en vogels, en vrij toegankelijk is voor buurtbewoners en voor organisaties die voedsel uitdelen.

Het idee voor een solidariteitstuin ontstond na een bezoek aan Nantes, waar verschillende Les Potages Solidaires (gemeenschappelijke tuinen) in de openbare ruimte worden ondersteund door de gemeente. Voedselpark Amsterdam hoopt dat de stad deze vorm van gemeenschappelijke groene ruimte omarmt en dat er meer solidariteitstuinen zullen ontstaan op verwaarloosde stukken grond. Ze voeren campagne om de industrialisering van kostbare, vruchtbare grond in de Lutkemeerpolder tegen te gaan. Daarnaast bouwen ze aan een sociaal en ecologisch rechtvaardig voedselsysteem: een duurzaam voedselpark gericht op biodiversiteit dat gezond voedsel toegankelijk maakt voor alle inkomensgroepen en zorgt voor een eerlijk inkomen voor regeneratieve boeren.

HOE ORGANISEREN WE?

Slaapkamer

De slaapkamer is de plek waar we onze verbeelding de vrije loop laten – hier denken we na over hoe we bij elkaar kunnen blijven in tijden die ons steeds verder uit elkaar drijven. De slaapkamer maakt ons zachter. We spreken af hoe we samen in dit huis kunnen wonen door de *contract slippers* aan te trekken. Terwijl we met elkaar praten onder een *collectieve deken*, worden we herinnerd aan onze dromen en wat ons verbindt. De intimiteit brengt ook moeilijke gesprekken naar boven; over de dingen die in dit huis steeds misgaan, *we kaderden deze mislukkingen in* – ze zijn onze gidsen om van te leren. Onze kussens luisteren naar onze nachtelijke gesprekken en reageren op ons in dromen. We dromen van een huis, een gedeelde ruimte, een *overdekking*, een plek om samen te komen, te vieren, te leren.

2 CONTRACT SLIPPERS

Instructie van Millemains

Een rek met slippers, gemaakt in samenwerking met damdam als onderdeel van het publieksprogramma in OT301.

Dit werk maakt deel uit van het onderzoek van Millemains naar samenwerking, participatie en co-creatie, en hun streven om contractvormen te ontwikkelen als basis voor discussie en collectieve creatie (met zowel kunstenaars als niet-kunstenaars), om participatieve artistieke praktijken en hun machtsdynamiek te onderzoeken. Voor dit project werd damdam uitgenodigd om deel te nemen aan twee sessies met Millemains om de vorm van het contract te ontwerpen en het samen tot stand te brengen. Deze oefening stelde hen in staat een periode van collectief onderzoek naar co-auteurschap binnen het collectief te financieren.

Wat zijn de huisregels? Wat is de status van onze artistieke samenwerking? Als ik een dag blijf, mag ik dan het decor veranderen? Als ik alleen even langskom, mag ik me dan mengen in het creatieve proces? Kan ik mede-eigenaar van het huis worden? Kan ik mede-auteur van het werk worden? De slippers zijn het contract tussen jou en damdam; kies het paar dat het best bij je past om toegang te krijgen tot de ruimte – ben je een host, een gast of een beetje van beide?

3 COLLECTIVE FAILURES ALBUM

Instructie door Typography

Voor deze instructie werd damdam uitgenodigd om momenten van irritatie binnen hun eigen huiselijke interieurs te 'kaderen'. Deze familiefoto's kaderen voorwerpen en plekken uit de huizen, ateliers of gedeelde ruimtes van damdam die irritatie oproepen; imperfecties die we voortdurend tegenkomen. De centrale vraag van Typography is: hoe kunnen we de interacties tussen mensen en ruimte zo vormgeven dat we niet gefrustreerd raken door onze verschillen, maar verbonden blijven? Hoe kunnen we ons op een open manier organiseren zonder bang te zijn om beoordeeld te worden? Hoe kunnen we oprecht geïnspireerd raken door elkaars bijdragen, en open blijven staan voor nieuwe ontmoetingen en onverwachte input?

4 COLLECTIVE BLANKET

Instructie door Serrum

Een lange deken en kussens, ontwikkeld als reactie op *One Blanket/Satu Selimut* (ca. 2007), een werk van het collectief Serrum dat tijdens het City Sign Festival in Jakarta tot stand kwam.

Het oorspronkelijke project verzamelende verhalen van mensen in Jakarta die worstelen om te overleven. Verhalen van mensen die op straat slapen, hun nachten doorbrengen in 24-uurs eetkraampjes of in karretjes slapen omdat ze geen thuis hebben in de stad. Als onderdeel van het project deelde Serrum dekens uit aan mensen die buiten sliepen, als gebaar van solidariteit en zorg. Voor deze versie nodigde Serrum damdam uit om de deken opnieuw te ontwerpen als een manier om hun eigen verhaal te vertellen: hun processen, geschiedenis en collectieve dromen in kaart te brengen. De kussens stellen vragen, terwijl de deken een ruimte wordt voor reacties. Net als bij de oorspronkelijke *One Blanket* fungeert deze installatie ook als fotohokje. Zo breidt het werk het eerdere project van Serrum uit, en bouwt het voort door middel van nieuwe ontmoetingen en gedeeld auteurschap.

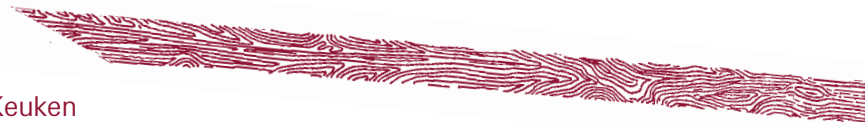
5 SOCIOCULTURAL CANOPY

Instructie door Biquini Wax

Schaalmodel van een mobiele overdekking waar collectieven, kunstenaars en gemeenschappen samenkomen voor feesten, een openluchtschool en werkbijeenkomsten.

2026 is een belangrijk jaar voor Biquini Wax, aangezien ze vijftien jaar bestaan en ze het Lumbung Practice-programma afronden. Ze vieren dit met een traditioneel quinceañera-feest en met de lancering van de *school of collectives*, waarbij de overdekking wordt gebruikt om bijeenkomsten onder te houden: een openluchtschool. De overdekking is mobiel, zodat deze naar verschillende locaties kan reizen om bijeenkomsten te organiseren, zowel in Mexico-Stad als in andere staten in het land (Oaxaca, Guanajuato, Yucatán). De opdracht aan damdam was om in Amsterdam een schaalmodel van deze overkapping te bouwen, zodat deze op ware grootte in Mexico kan worden gereproduceerd. Het is ontworpen door leden van Typography en geproduceerd door leden van damdam.

HOE VERDELEN WE MIDDELEN EN ARBEID?

Keuken

In dit huis is de keuken een drukke plek: hier komen verschillende vormen van arbeid tot uiting en worden middelen – materieel, immaterieel, politiek, emotioneel – in kaart gebracht, besproken en verdeeld. In de keuken is de een aan het koken, de ander aan het dj'en en weer een ander iemand aan het troosten. Sommigen zijn een actie aan het plannen, aan het roddelen over de liefde of doen de afwas. Arbeid wordt verdeeld, herverdeeld, niet-verdeeld, oververdeeld. De keuken is een plek voor experiment; terwijl we samenkomen rond een nieuw recept dat gebakken moet worden of taken die gedaan moeten worden, slagen we er vaak niet in om verder te komen dan de systemen die we van binnenuit meedragen. Maar we blijven het proberen.

In deze keuken vind je een *hundred hands award* voor het cultiveren van een feestelijkheid rond de ontmoedigende taken van het onderhouden van gedeelde ruimtes. Je kunt samenkomen rond een *tafel met veel poten*, waar je een *spel* kunt spelen als hulpmiddel voor verbinding. De keuken is ingericht met onze basisbehoeften, in navolging van de meme die een van de collectieven als instructie stuurde: “*I Want a Stove, a Washing Machine, a TV, a Speaker, a Switch, a Fridge aaaaaaand...*”.

6 HUNDRED HANDS AWARD

Instructie door Level Five

Dit bingospel is een wedstrijd tussen de studiogebouwen van de Level Five-gemeenschap in Brussel. Elke locatie hangt een bingokaart op met informatie over de dagelijkse onderhoudstaken die nodig zijn om de gedeelde ruimtes in goede staat te houden. Telkens wanneer een locatie erin slaagt de bingokaart vol te krijgen door onderhoudstaken eerder af te ronden dan de anderen, ontvangen ze de Quickly Dirty Award.

Level Five bestaat uit een grote groep mensen. Dit betekent dat spullen intensief worden gebruikt, snel vuil worden of onderhoud nodig hebben. Maar het betekent ook dat er veel handen zijn die kunnen helpen. Deze handen

moeten samenwerken om zorg te dragen voor de dingen die ze delen in hun werkruimtes. Iedereen moet ook letten op de kleine dagelijkse gebaren die de ruimtes bruikbaar, deelbaar en leefbaar houden. Sommige handen kunnen op bepaalde momenten meer doen dan andere; zorg en ondersteuning moeten eerlijk worden verdeeld. Hoe zorgen we voor een eerlijke deelname van iedereen aan de sociale reproductie van onze werkruimtes? Hoe blijven we de handen samenbrengen om de ruimtes te creëren die we nodig hebben en de relaties die we waarderen?

De opdracht van Level Five aan damdam was om een hulpmiddel te maken dat iedereen aanmoedigt om bij te dragen op een manier die voor hen mogelijk is. Een hulpmiddel dat nuttig is voor honderd mensen.

7 A BUNCH OF PEOPLE PLAYING WORDS

Instructie door Makmur Djaja

Dit werk bestaat uit een eenvoudig participatief spel, gepresenteerd via een kaart en een instructievideo. Bezoekers worden uitgenodigd om het spel te spelen met vrienden, collega's of onbekenden. Deelnemers gaan bij elkaar zitten, kiezen een onderwerp, vraag of probleem dat ze samen willen bespreken, en schrijven om de beurt twee woorden binnen een tijdslimiet van tien seconden. Zonder hun antwoorden vooraf te bespreken, produceert de groep gezamenlijk een tekst die geleidelijk uitgroeit tot een gezamenlijke reflectie of reactie op het betreffende onderwerp.

Het spel reageert op een terugkerende behoefte binnen Makmur Djaja: hoe relaties in stand te houden in het collectieve werkproces. Veel uitdagingen waarmee het collectief wordt geconfronteerd, zijn niet in de eerste plaats artistiek of organisatorisch, maar sociaal: familieproblemen, romantische relaties, persoonlijke conflicten en misverstanden dringen vaak door in collectieve ruimtes en beïnvloeden hoe mensen samenwerken. In plaats van het privéleven te scheiden van het collectieve werk, erkent het project dat persoonlijke relaties de basis vormen voor de duurzaamheid van het collectief, met als doel een structuur te creëren voor het spelenderwijs oplossen van problemen.

Voordat arbeid, middelen of artistieke productie kunnen worden verdeeld, moet een collectief manieren vaststellen om te communiceren en spanningen op te lossen. De resulterende tekst is collectief geschreven, waardoor zowel het proces als het resultaat gedeelde vormen van productie zijn. Het werk onderzoekt hoe collectieven zich organiseren via dialoog, en hoe emotionele en sociale arbeid kan worden erkend als onderdeel van collectief werk.

8 I WANT A STOVE, ~~A WASHING MACHINE,~~ ~~A TV, A SPEAKER, A SWITCH, A FRIDGE~~ AAAAAAAAND . . .

Instructie door United Fried Front

United Fried Front (UFF) nodigde hun collega's uit om samen te werken aan een institutionele kritiek die het contrast blootlegt tussen de performativiteit en materiële realiteit van werkzaam zijn in de kunsten. De uitnodiging kwam niet bij één collectief terecht, maar viel op damdam als geheel, wat resulteerde in een grote hoeveelheid werk voor de twee mensen die verantwoordelijk waren voor de productie van het merendeel van de objecten in deze tentoonstelling. Een verder gebrek aan duidelijkheid binnen de collectieve structuur leidde tot een verkeerde interpretatie van de opdracht (het leveren van een echte kachel, koelkast, tv, luidspreker), die hier te zien is.

Door deze instructie werd de Appel werd omgevormd tot een alternatieve tijdelijke opslagruimte. Via de vergoeding die UFF ontving voor hun bijdrage aan de tentoonstelling, hebben zowel UFF als damdam met deze samenwerking verschillende vormen van *undercommoning* beoefend, met de Appel als hun genereuze host.

9 (S)TABLE

Instructie door We Sell Reality

damdam staat samen, net als deze tafel met vele poten. Sommige poten doen het werk, andere hangen erbij of dragen slechts een deel van het gewicht, afhankelijk van hun draagkracht. De last wordt nooit gelijk verdeeld, omdat de situaties en draagkrachten nooit gelijk zijn, maar over het geheel genomen dragen ze elkaar. Deze tafel belichaamt een visie op collectief werken. De opdracht voor damdam was om deze tafel te ontwerpen en te bouwen in samenwerking met leden van We Sell Reality.

We Sell Reality wil elkaar blijven steunen in het veeleisende dagelijks leven. Het bouwen van deze tafel bood een moment om samen iets te maken. Het resulterende object verbergt ongelijke bijdragen niet, maar maakt er ruimte voor, aangezien elke poot deel blijft uitmaken van de tafel, of deze nu gewicht draagt of niet.

HOE DELEN WE WAT WE PRODUCEREN?

Woonkamer

In de woonkamer komt alles samen wat zich in de andere kamers van het huis afspeelt; hier worden voorwerpen, aanwijzingen, vragen, ideeën en dromen in relatie met elkaar gebracht. In de woonkamer nodigen we gasten uit die zelf host worden, die weer gasten uitnodigen, die host worden, die gasten uitnodigen...

Wat we produceren is belangrijk, niet als einddoel, maar als een plek om verbinding te maken. In deze ruimte vind je een *klei-oven* om samen te eten tijdens de opening van de tentoonstelling (en daarna in het Voedselpark), een landlijn die niet kan bellen maar gedichten uitwisselt als *extended ear*, een *Kashkoul* die verhalen draagt over collectief leven onder veranderende omstandigheden, *heating pads* om op te warmen, en een behang, de *echo chamber*, die collectieve erfenissen opbouwt en deelt.

10 CLAY OVEN

Instructie door Voedselpark Amsterdam

Een klei-oven is een plek waar mensen rond het vuur zitten, verhalen delen, deeg kneden, brood bakken en samen eten. Deze klei-oven is ontstaan vanuit de vraag hoe gezamenlijke activiteiten kunnen bijdragen aan een dieper gevoel van verbondenheid. Als we kunst willen maken die een antwoord biedt op de ecologische en sociale crises van vandaag, moeten we niet alleen land, bestuur en infrastructuur cultiveren, maar ook de sociale en emotionele omstandigheden die samenwerking mogelijk maken.

Het opbouwen van Voedselpark bracht een sterke behoefte aan meer verbondenheid en relationeel contact aan het licht. Bijeenkomsten zijn vaak gericht op resultaten, waardoor er weinig ruimte overblijft voor uitwisseling, zorgzaamheid en gezelligheid. Klei-ovens fungeren al lang als sociale haarden in gemeenschapstuinen, waar ze bewoners bij elkaar brengen en de banden binnen een buurt versterken. Voedselpark vroeg damdam om een experimentele mobiele oven te maken, met vuurvaste stenen van een klei-oven die vroeger in de gemeenschapstuin Suikertuin stond. Voedselpark nodigde damdam vervolgens uit voor een ritueel voor de opening van de tentoonstelling – een ritueel dat vreugde, emotionele verbondenheid en een gevoel van saamhorigheid tussen de Voedselpark-gemeenschap en hun gasten bevordert.

11 EXTENDED EAR

Instructie door Khamoosh, RE-PEAT en Soundcamp

Deze telefoonlijn illustreert hoe moeilijk het is om solidariteit te tonen en samen te werken tussen verschillende plaatsen tijdens de communicatie-onderbrekingen die leden van het damdam-ecosysteem in en buiten Iran hebben meegemaakt.

Na maanden van internetblack-outs in Iran is communicatie moeilijk. Gedurende deze periode hebben de leden van collectieven verschillende manieren onderzocht om contact te houden, via VPN-kanalen, apps, en zelfs alternatieve telefoonnummers, aangezien gesprekken tussen Iran en de EU aanzienlijk duurder zijn. Degenen die volledig onbereikbaar bleven, waren aangewezen op anderen om te controleren of ze veilig waren. Deze voortdurende uitdagingen bij de communicatie hebben geleid tot een groeiend gevoel van afstand en vervreemding binnen de groep.

De opdracht aan damdam was om een communicatie-apparaat te bedenken dat de worsteling van het niet-verbonden zijn vermindert of zichtbaar maakt, en tegelijkertijd de stemmen versterkt van degenen die niet bereikbaar zijn.

Het resulterende object is een huishoudelijke landlijn. Het uiterlijk doet denken aan het technologisch optimisme van de vroege jaren 2000, voordat de beloften van wifi, 5G en permanente connectiviteit deel gingen uitmaken van het dagelijks leven. Deze telefoon is niet zozeer een oplossing, maar eerder de drager van stemmen in tijden van stilte. Naast de telefoon staat een tekst, geschreven door een lid van het damdam-ecosysteem in Iran. Bezoekers worden uitgenodigd om deze hardop voor te lezen, als een gebaar van versterking. Al deze stemmen worden door de telefoon opgenomen, om zo een koor van stemmen te vormen.

12 KASHKOUL: A TRAVELLING TOOLBOX

Instructie van dash

Een Kashkoul, een draagbaar vat en gereedschapskist, met daarin een selectie van zines en drukwerk die voortkomen uit verschillende projecten, gesprekken, collectieve activiteiten en initiatieven binnen het ecosysteem van dash, waaronder Otagh-e Toop-e Khamosh, Mamalakat-e Gojeh, Hammam Choobi en Deshi Hosts.

Traditioneel was een Kashkoul een draagbaar vat dat vaak door derwisjen werd meegenomen tijdens hun reizen, gemaakt van materialen zoals kosnootschil, hout, metaal of uitgesneden kalebassen, en licht ontworpen om gemakkelijk te dragen, vaak gehangen aan een riem over de schouder. Terwijl het van plaats naar plaats reisde, verzamelde het offers, voedsel, voorwerpen, verhalen en sporen van ontmoetingen. Het was meer dan een container; het fungeerde als een metgezel in beweging, die verschillende mensen, plaatsen en momenten met elkaar verbond.

De afgelopen maanden hebben dash en hun ecosysteem in Iran te maken gehad met de nasleep van oorlog, economische instabiliteit en de dagelijkse omstandigheden die nodig zijn om collectief werk in stand te houden. Naast artistieke en culturele productie worden ze geconfronteerd met praktische en directe behoeften: internettoegang, VPN's, vervoer, dagelijkse uitgaven en het onderhoud van deze infrastructuur.

Hun uitdaging in de nasleep van de oorlog is niet alleen een gebrek aan middelen, maar ook hoe het collectieve leven onder veranderende omstandigheden in stand kan worden gehouden. Hoe kunnen onmiddellijke behoeften worden ondersteund terwijl collectieve praktijken worden voortgezet? Hoe kunnen middelen, kennis en zorg in omloop blijven?

13 HEATING PADS

Instructie door spin

Een collectie warmtekussens, de vormen passen zich aan verschillende lichaamsdelen en toepassingen aan.

Learning Grounds is een tuinhuisje van spin zonder elektriciteit, dat voorheen met een houtkachel werd verwarmd. Sinds januari 2025 geldt er in Rotterdam een verbod op het stoken van hout voor het verwarmen van volkstuinhuisjes.

Zonder verwarming is het tuinhuisje niet langer een toevluchtsoord tegen de koude winters. Naast het verwarmingsprobleem had spin ook de behoefte om hun burens beter te leren kennen.

spin combineerde deze twee behoeften in een opdracht aan damdam om warmtekussens te maken die geschonken kunnen worden aan hun volkstuingenoten met hetzelfde verwarmingsprobleem. Om dit te realiseren, vroegen ze damdam contact te leggen met boeren die kersen verbouwen, om de overvloedige pitten te verzamelen en de kussens ermee te vullen.

14 THE ECHO CHAMBER VOL. 2

Instructie door Danger Gevaar Ingozi (DGI)

The Echo Chamber ontstond als reactie op de gelijknamige tentoonstelling van Thenjiwe Nkosi in het Goethe-Institut Johannesburg in 2018, en groeide uit tot een proces waarin gesprekken over persoonlijke en collectieve afstamming(en) visueel in kaart werden gebracht tussen Danger Gevaar Ingozi en Alphabet Zoo, twee collectieven uit Johannesburg, Zuid-Afrika, die zich richten op drukwerk en publiceren. *The Echo Chamber* is een collage die van vloer tot plafond reikt, een behang dat fungeert als een complex verwijzingsstelsel voor afstammingslijnen en als een tijdelijke plek voor kennisuitwisseling en -productie.

Acht jaar later creëert DGI samen met damdam een tweede versie van *The Echo Chamber* door rechtstreeks collages te maken op de documentatiefoto's van *The Echo Chamber vol. 1*. DGI nodigde alle leden van damdam uit om fragmenten van hun individuele of collectieve afstammingslijnen bij te dragen aan *The Echo Chamber vol. 2*, als een vernieuwde versie van het behang dat interne aandachtspunten en trajecten in kaart brengt. Dit collectieve deelproces weerspiegelt een inventarisatie van het samenwerkingsproces van DGI, terwijl het ook het bredere ecosysteem van damdam verankert binnen hun bestaan als een collectief, geworteld in de drukwerk- en uitgevercultuur van Johannesburg.

BIOS VAN COLLECTIEVEN

COLLECTIEVEN IN DAMDAM:

**Biquini Wax EPS (Mexico-Stad) –
Mili Herrera (••••• zij/haar),
Gerardo Contreras (hij/hem),
Denisse Vega de Santiago (zij/haar)**

Biquini Wax EPS, gevestigd in Mexico-Stad en sinds kort ook in Amsterdam, is een onafhankelijke kunstruimte die collectief wordt beheerd door en voor de culturele gemeenschap geïnteresseerd in het snijvlak van hedendaagse kunst en kritisch denken. Het is een gemeenschappelijke woon-, werk- en ontmoetingsruimte, een zelfgeorganiseerd studiecentrum en een (*para*)site voor het maken van experimentele tentoonstellingen. @biquiniwax_tv

**Danger Gevaar Ingozi Studio
(Johannesburg) – Chad Cordeiro
(hij/hem)**

Danger Gevaar Ingozi Studio (DGI) is gevestigd in Johannesburg en fungeert als een kunstenaarscollectief, een gezamenlijke werkplaats voor grafische kunst en een experimentele atelierruimte die zich richt op het behoud van een medium dat diep geworteld is in de sociaal-politieke en culturele geschiedenis van Zuid-Afrika. DGI zet zich in voor het koesteren van alternatieve systemen van drukwerkproductie en publicatie door middel van institutionele kritiek, maar ook voor het aanvullen van bestaande geschiedenissen van de grafische kunst als middel tot samenwerking via collectief onderzoek en intergenerationele discussie. Deze gedeelde geschiedenissen van praktische en theoretische kennis vormen de basis van hun praktijk, de structuur van de studio, de werkplaats en de educatieve programma's. @dgi.studio

**dash (Isfahan) – em (zij/haar),
Tara (zij/haar)**

dash is een ecosysteem dat in 2023 ontstond in Isfahan, Iran om te experimenteren met een zelfvoorzienende economie die gebruik maakt van gemeenschapsmiddelen. Elk lid van dash

is betrokken bij andere collectieven binnen de community in Isfahan. Door deze collectieven met elkaar te verbinden en te experimenteren, stelt dash zich een economie voor die kunst en leven integreert door inspiratie te halen uit lokale verhalen en actief deel te nemen aan de lokale gemeenschap. In dit proces werden het opzetten van instituten, educatie en collectieve zorg de belangrijkste activiteiten van dash.

Silent Ball Room is een ruimte die voortkwam uit het ecosysteem van dash. Gedeeld en georganiseerd met een breder netwerk, organiseren kunstenaars verschillende werkgroepen op basis van hun behoeften. Deze ruimte daagt traditionele structuren in de kunstwereld uit en dient als een plek voor verkenning, samenkomst en het experimenteren met nieuwe vormen van collectief werk.

**Khamoosh (Teheran), RE-PEAT
(Nederland & Verenigd Koninkrijk),
Soundcamp (Londen) – Kate Mitchell
(zij/hen)**

Khamoosh is een participatieve artistieke onderzoeksgemeenschap die behoud en restauratie van het sonische erfgoed van Iran bevordert, via opgenomen geluiden uit het dagelijks leven; geluiden die minder vaak worden gehoord of zelfs tot zwijgen zijn gebracht. Dit procesgerichte project heeft tot doel een interactief geluidsarchief op te bouwen en deze geluiden uit te wisselen, nieuw leven in te blazen en te dekoloniseren met behulp van artistieke methoden. khamoosh.posthaven.com

RE-PEAT is een internationaal, door jongeren geleid collectief met als missie het verhaal rond veengebieden in Europa en daarbuiten te veranderen – wat zij een “paradigmaverschuiving rond veengebieden” noemen. Ze werken aan hun missie via twee wegen: het vergroten van de kring van mensen die geïnteresseerd zijn in veengebieden, en een sterke focus op klimaat en sociale rechtvaardigheid. re-peat.earth

Soundcamp is een kunstcoöperatie gevestigd in het Stave Hill Ecological Park in Rotherhithe (VK). Ze werken aan uitzend-ecologieën, van doe-het-zelf-uitzendapparatuur

tot openbare geluids- en radioprojecten. Als onderdeel van het Acoustic Commons-netwerk coördineren ze de langlopende radio-uitzending *Reveil* (2014 –) en een reeks geluids- en ecologie-evenementen (*sound-camps*) op de jaarlijkse Dawn Chorus Day. soundtent.org

Level Five (Brussel) – rori (hij/hen)

Level Five is een coöperatieve studio-gemeenschap voor en door kunstenaars. Ze organiseren en verzorgen gezamenlijk hun ruimtes en de mensen die er gebruik van maken. Op die manier creëren ze een duurzame basis voor elk van hun artistieke praktijken en initiatieven. Level Five is in 2019 opgericht door kunstenaars en beheert momenteel drie ateliergebouwen in drie Brusselse gemeenten, waar meer dan honderd leden een atelier hebben.

Door samen te werken herziet Level Five de organisatorische en economische structuren binnen de kunst, herdefinieert het wat het betekent om kunstenaar te zijn en beoefent het eerlijke praktijken die wortel kunnen schieten in de buurt waar we wonen en werken. Zo ontwikkelt hun gemeenschap een begrip van waar ze voor staan en hoe ze zichzelf zien, in solidariteit met anderen in verschillende maar vergelijkbare situaties. Level Five kan worden gezien als een zoektocht naar een alternatief, een prefiguratieve praktijk, geen utopie – een continu proces van bijsturen en moeilijkheden overwinnen om tot een nieuwe wereld te komen in de schil van de oude. levelfive.brussels

**Millemaïns (Brest) –
Jado Herbert (die/hen)**

Millemaïns is een collectief dat sinds 2021 in Brest (Frankrijk) is gevestigd en dat een samenwerkende, experimentele en contextuele benadering van kunst en design beoefend, met als doel empowerment- en solidariteitsgerichte projecten te creëren met de gemeenschappen waarmee ze werken. Ze ontwerpen workshops, installaties, objecten en evenementen die geworteld zijn in lokale

contexten met mondiale thema's. base.ddbretagne.org/millemaïns/oeuvres

**Papaya Kuir (Amsterdam) – Alejandra
Ortiz (zij/haar), Patri Roa Johansen
(hij/hem), Pau Chaves (zij/hen)**

Papaya Kuir is een lesbisch-transfeministisch collectief dat in 2020 is opgericht door en voor Latijns-Amerikaanse migranten en vluchtelingen die in Nederland wonen en de bredere gemeenschap die geïnteresseerd is in onze strijd. Samen organiseren we workshops, kunstprojecten en festivals om de opkomst van de diasporische latinx-cultuur te vieren, een gevoel van verbondenheid onder queer en trans migranten te bevorderen en ruimtes te creëren voor solidariteit, collectief plezier en sociale transformatie. We hebben drie pijlers: (1) collectieve belangenbehartiging, door deel te nemen aan antiracistische en antipatriarchale discussiepanels en de problemen aan de kaak te stellen die onze gemeenschap bedreigen; (2) gemeenschapsopbouw: door culturele en artistieke evenementen te organiseren, zoals hierboven vermeld, en (3) coördinatie van noodhulp via ons eigen noodhulpnetwerk in Nederland, dat mensen ondersteunt tijdens hun transitprocessen, of het nu gaat om migratie, gender of seksualiteit.

**Serrum/Gudskul (Jakarta) –
AC Praditama (hij/hem),
MG Pringgono (hij/hem)**

Gudskul Collective Study and Contemporary Art Ecosystem is een openbare leerruimte die is opgericht door drie kunstcollectieven in Jakarta: ruangrupa, Serrum en Grafis Huru Hara (GHH). Sinds het begin van de jaren 2000 zijn de drie actief op het gebied van hedendaagse kunst door middel van collectief en samenwerkingsgericht werk. In 2015 vormden deze collectieven een gezamenlijk ecosysteem dat de waarden uit het collectieve proces omarmt: gelijkheid, delen, solidariteit, vriendschap en saamhorigheid. Het doel van deze leerruimte is het verspreiden van de *élan* van kunst- en cultuurwerkers om zo initiatief bij het publiek aan te wakkeren. serrum.id

SPIN (Rotterdam) – Juliette Douet (zij/haar), Katayun Taraporevala (zij/haar), Carla Arcos Mathon (zij/haar)

SPIN is ontstaan als een studentenbelangen-groep aan de Willem de Kooning Academie in Rotterdam, die een netwerk van studenten en docenten ondersteunt door middel van gemeenschapsvorming, een door studenten geleid curriculum en protesten. Ze zijn een collectief van vrienden die zich bezighouden met gemeenschapsvorming en het organiseren en verkennen van verschillende vormen van studeren. Onlangs hebben ze zich verdiept in zelfpublicatie en tuinieren als collectieve praktijk door het delen van en zorgen voor een tuin die deel uitmaakt van Learning Grounds, een platform voor collectief leren, dromen en het cultiveren van zorgpraktijken door en met tuinen.

Typography (Krasnodar-Yerevan-Köln-Berlin) – Marianna Kruchinski (she/her)

Typography is een translokaal collectief dat is ontstaan in Zuid-Rusland, waar ze van 2012 tot 24 februari 2022 actief waren in Krasnodar. Ze zien kunst als een discursieve en politieke kracht, geworteld in lokale contexten en gedreven door zelforganiserende praktijken.

Na de grootschalige Russische invasie van Oekraïne en hun bestempeling als 'buitenlandse agent' werden ze gedwongen hun ruimte te sluiten en Rusland te verlaten. Sindsdien zijn ze achter gesloten deuren blijven werken: ze organiseerden een nood-residentie in Jerevan, richtten het Krasnodar Institute of Contemporary Art (KICA) op en lanceerden Fantasia Community Radio. Typography's terugkeer naar de publieke sfeer weerspiegelt de noodzaak om zich opnieuw bezig te houden met de kwesties die voor hen belangrijk zijn: de mogelijkheid van dekolonisatie, gedwongen migratie, staatsgeweld en de uitdagingen van een collectief dat verspreid is over verschillende geografische gebieden en geen gemeenschappelijke basis vindt in één locatie of plek, maar in wederzijdse intenties en verspreide solidariteit. typography-worldwide.org

United Fried Front (Europa) – Moss Lutz (die/hen)

UFF (United Fried Front) is een anarcho-queer interdisciplinair kunstenaarscollectief en tevens een vrienden- en affiniteitsgroep. Het is een flexibel collectief met wisselende leden; per project variërend van twee tot acht personen. Het collectieve maakproces zet aan tot een kritische benadering van de (zowel formele als informele) hiërarchieën van auteurschap. Met enkele jaren ervaring in het uitoefenen van institutionele kritiek en organische organisatie rond lokaal anti-gentrificatieactivisme in Rotterdam achter de rug, streven ze er nu naar om samen te blijven en manieren te vinden om elkaars strijd over de grenzen heen te ondersteunen. Verspreid over Europa richten ze zich op de steeds groter wordende fascistische, imperialistische en kapitalistische superstructuren die iedereen terroriseren, behalve onze vijanden. Als queer-collectief weigeren ze zich te conformeren aan labels en hokjes van genderidentiteiten. Ze delen middelen om hun onzekerheid als makers te minimaliseren, wat tegelijkertijd hun mobiliteit vergroot. unitedfriedfront.xy

Voedselpark Amsterdam – Natascha Hagenbeek (zij/haar)

Voedselpark Amsterdam is een burgerinitiatief dat poogt om een voorbeeld te worden van nieuwe, geïntegreerde vormen van landgebruik en -beheer. Agro-ecologie en regeneratieve landbouw, commons en de donuteconomie zijn enkele van de ideeën die het tijdperk van postgroei en toekomstbestendige land- en stadsplanning inluiden. voedselparkamsterdam.nl

We Sell Reality (Amsterdam) – Mahmoud Dukureh (hij)

We Sell Reality is een label voor sociale rebellie met een open source-karakter dat is opgezet als een collectief van kunstenaars zonder papieren. We Sell Reality maakt producten en installaties en creëert performatieve interventies in de openbare ruimte. We Sell Reality is opgericht in 2018. [@wesellreality](https://www.wesellreality.com)

COLLECTIEVEN IN SIXPACK:

Gudskul Collective Studies is een programma dat is opgezet door Gudskul Ekosistem, in samenwerking met de Appel Curatorial Programme en het Sandberg Instituut in Amsterdam. Tijdens dit tweejarige programma deelden en wisselden de collectieven hun kennis en ervaringen uit over economische duurzaamheid, lokale praktijken en tradities in de hedendaagse kunst. Ze werkten aan de bouw van een Lumbung, een traditioneel Indonesisch opslagsysteem dat door boeren wordt gebruikt. Een Lumbung verzamelt overtollige gewassen na de oogst, zodat de hele gemeenschap er in moeilijke tijden gebruik van kan maken. Dit idee van een Lumbung laat zien hoe collectieven elkaar kunnen ondersteunen door hun middelen, zoals materialen, programma's en mensen, te bundelen.

De zesde lichting van dit programma heeft een collectief van collectieven opgericht met de naam Sixpack, bestaande uit vijf deelnemende kunstcollectieven uit verschillende delen van Indonesië: Indonesia Art Movement (Jayapura), Makmur Djaja (Jakarta), Pasir Putih (Lombok), Riwanua (Makassar) en Ruang SimpaSio (Larantuka).

Indonesia Art Movement (Jayapura)

Indonesia Art Movement is een vereniging die verschillende kunstenaars met diverse achtergronden en disciplines samenbrengt, opgericht op 8 april 2016 in Jayapura, Papoea. De groep heeft als missie de groei van stedelijke kunst en cultuur in Jayapura te stimuleren. [@indonesiaartmovement](https://www.indonesiaartmovement.com)

Makmur Djaja (Jakarta)

Makmur Djaja, opgericht in 2022, is een groep studenten van het Jakarta Institute of Arts, met een focus op hedendaagse kunstpraktijken. Makmur Djaja houdt zich bezig met kwesties die relevant zijn voor Generatie Z en Generatie Alpha, zoals digitalisering, duurzaamheid en sociaal-culturele dynamiek in de tegenwoordige tijd.

Met een aanpak vol humor, spel en verkenning hebben ze diverse activiteiten opgezet, zoals tentoonstellingen, filmvertoningen, workshops, open ateliers, muziektopredens, het uitgeven van zines en merchandise.

Voor Makmur Djaja is het belangrijk om open te staan voor iedereen die wil deelnemen aan gezamenlijke activiteiten. Daarnaast fungeren ze ook als een brug die iedereen verbindt met het netwerk dat ze hebben opgebouwd, waardoor kansen ontstaan voor samenwerking en de ontwikkeling van een bredere creatieve gemeenschap. [@makmurdjaja](https://www.makmurdjaja.com)

Pasir Putih (Lombok)

Pasir Putih, opgericht in 2010, houdt zich bezig met onderzoek, studie en de productie van kunst- en cultuurkennis, waarbij het werk is gebaseerd op curatie van sociale context, archivering en mediageletterdheid. [pasirputih.id](https://www.pasirputih.id)

Riwanua (Makassar)

Riwanua Karya Bersama, kortweg Riwanua, is een collectief initiatief gevestigd in Makassar, opgericht door kunst- en cultuurwerkers, activisten en onderzoekers. Het werk van Riwanua vertrekt vanuit het snijvlak van sociale, culturele, economische en politieke aangelegenheden in Zuid-Sulawesi in het bijzonder en in Indonesië in het algemeen, en de relatie daarvan met de mondiale wereld. [riwanua.id](https://www.riwanua.id)

Ruang SimpaSio (Larantuka)

Vertrekkend vanuit zijn hobby om verhalen en manuscripten te archiveren en boeken te verzamelen gedurende een periode van dertig jaar, richtte Bernad Tukan, een leraar, schrijver en cultureel figuur uit Oost-Flores, het archief- en studie-instituut van Oost-Flores op in Larantuka. Vandaag de dag is SimpaSio uitgegroeid tot een organisatie die ruimte biedt aan diverse jeugdactiviteiten met betrekking tot de introductie en het behoud van de Larantuka-cultuur. [@ruangsimpasio](https://www.ruangsimpasio.com)

Harvest Festival 2026 is

Aban Arab
Ajeng Nurul Aini
Akop Machkalian
Alina Haikova
Alasdair Asmussen Doyle
Anastasiia Dmitrievskaya
Anita Bonit
Angga Cipta
Ava Zevop
Bethany Copsey
Carla Arcos Mathon
Chad Cordeiro
Christine Bramwell
Daniel Aguilar Ruvalcaba
Davood Dorra
denisse vega de santiago
Diana Cantarey
Diba Tajabadi
Duta Adi Brata
Elena Ishchenko
Elien Ronse
emili allahbeigi
Elham Kazemi
Elke Uitenhuis
Emma van der Put
Erfan Salehi
Evgeniia Skvortsova
Faeze Saberi
Fatemeh Bagheri
Fatemeh Mostazavi
Gerardo Contreras
Gladya Senandini
Golnoosh Heshmati
Grant Smith
Gustavo A. Cruz Cerna
Haura Khalisha
Irak Morales
Jado Herbert
Jamie Walker
Julia Wilhelm
Juliette Douet
Juliette le Monnyer
JJ Adibrata
Katayun Taraporevala
Kate Mitchell
Lu Fraser

Madonna
Mahmoud Dukureh
Masoud Amoutaghi
Matin Ghodoosi
Marianna Kruchinski
Maxim Logvin
Mekonen Teferi
Mélanie Hilaire
Melika Sharifani
Mili Herrera
Mina Shahnazary
Moss
Mort Drew
Maryam Ramezankhani
MG Pringgotono
Natascha Hagenbeek
Pantea Armanfar
Paoletta Holst
Reza Akrami
Rune Peitersun
rori (rob ritzen)
Ramin Mahmoudi
Said Rosales
Samira Hashemi
Simnikiwe Buhlungu
Sohrab Mostafavi Kashani
Solène Chartier
Stepan Petrosyan
Stepan Subbotin
Syafiatudina
Tara Jamali Gandomani
Tina Mirjalili
Yas Maleki
Zagros Hamidi
Zyanya Arellano

Lumbung practice is a collaboration between Sandberg Instituut, Gudskul Collective Studies and de Appel Curatorial Programme / Lumbung is een samenwerking tussen het Sandberg Instituut, Gudskul Collective Studies en de Appel Curatorial Programme

Core team / Kernteam
Gertrude Flentge
Maria Nolla Mateos
Francisca Khamis Giacoman
Eszter Szakács
Lara Khaldi

Tutorial collective / Tutorcollectief
Casco Art Institute
Reza Afisina
Iswanto Hartono
Nuraini Juliastuti
Eszter Szakács
Lara Khaldi
Gertrude Flentge

Curatorial advice Harvest Festival 2026 / Curatorieel advies Harvest Festival 2026
Özgür Ataglan
Iswanto Hartono
The Black Archives
Aude Mgba
BAK Basecamp
Raul Balai

de Appel is
Noor Abuarafeh
Natascha van den Boom
Marina Christodoulidou
Nell Donkers
Jacquine van Elsberg
Lucie von Eugen
Jan van Geem
Rau Flyvbjerg
Jan-Pieter 't Hart
Ka-Tjun Hau
Matt Hinkley
Lara Khaldi
Gabriella Okoobo
Maria Nolla
Sofia Patat
Ilia Pelapaisiotis
Sophie Soobramanien
Eszter Szakács
Clarisse Verbeek

Exhibition production / Tentoonstellingsproductie
Caro de Valk
(textiles / textielen)
Sjoerd Tim & team
(installation / installatie)
Michel Markas
(AV support)

Graphic design / Grafisch ontwerp
Bardhi Haliti & Zuzana Kostelanská

Copy editing / Redactie
Hannah Salih

Printing / Drukkerwerk
no kiss, Amsterdam

Stichting de Appel
Tolstraat 160
1074VM Amsterdam

+31 (0) 2 06 25 56 51
info@deappel.nl
www.deappel.nl damdam

The Lumbung Practice Temporary Master received funding from OCW-VIS and DOEN foundation; de Appel Curatorial Programme received funding from Ammodo Art

ammodo
art

de Appel is supported with structural funds from / de Appel wordt financieel structureel ondersteund door

